

İŞ KANUNU 1936

ÖZELLİKLERİ

Türk İş Hukukunun ilk temel kaynağıdır.

Türkiye'nin her yerinde geçerlidir.

1967 yılında çıkan 931 Sayılı İş Kanununa kadar yürürlükte kalmıştır.

İş Kanununun Yasalaşmasındaki İçsel ve Dışsal Faktörler

İçsel Faktörler

İşçilerin sayısal olarak artmış olması

Büyük ölçekli işletmelerde bir çalışma yaşamının oluşması

Devletçi iktisat politikalarının gündeme gelmesi

İktisadi ve siyasi olarak rejimin korunması kaygıları

Dışsal Faktörler

Türkiye'nin UÇÖ normları ile etkileşim içine girmesi

Bazı Avrupa ülkelerindeki otoriter yönetimlerin etkisi

Yasanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Yasanın üç temel sınırlama alanı vardır, bunlar işçi niteliğine, sayısına ve faaliyet alanına ilişkin sınırlamalardır.

İşçi niteliğine ilişkin sınırlama; İşçi, başka bir kişinin işyerinde bedenen ya da bedenen ve fikren çalışan kimse olarak tanımlanmış olup, sadece fikren çalışan kişiler kapsam dışında tutulmuştur.

İşçi sayısına ilişkin sınırlama; İçeriği itibariyle işlerin yolunda işleyebilmesi için günde en az on işçi çalışmayı gerektiren işlerde çalışan işçiler ve bunların işverenleri denilmiştir (1927 sanayi sayımı sonuçlarına göre işyerlerinin yüzde 98,7'si ile işçilerin 67'si bu sınırın altındadır)

Faaliyet alanlarına ilişkin sınırlama; “Çiftçilik, deniz ve hava işleriyle bir ailenin fertleri veya yakın akrabası bir araya toplanarak ve aralarına dışardan başka işçiler katılmayarak ev içinde yapılan işlere bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Bireysel İş İlişkileri Alanındaki Düzenlemeler

- Asgari ücret düzenlemesi öngörölmüş ve 1951 tarihli Asgari Ücretin Tespiti Yönetmeliđi ile bu düzenleme uygulama alanı bulmuştur.
- Kıdem Tazminatı da 3008 sayılı İş Kanunu ile hüküm altına alınmıştır.
- Hamile kadın işçilere doğumdan önce ve sonra olmak üzere üçer hafta yarım ücretli izin verilmesi, sağlık şartlarının gerektirmesi halinde ise bu iznin 12 haftaya kadar uzatılabilmesi söz konusudur.
- Genel olarak iş süresi haftalık 48 saat olarak belirlenmiştir.
- Yasa kapsamına giren kuruluşlarda 12 yaşından küçük çocukların hiçbir surette çalıştırılmayacağı, 16 yaşını doldurmamış çocukların hangi iş olursa olsun günde 8 saatten fazla çalıştırılmayacağı, 18 yaşını doldurmamış erkek çocuklar ile her yaşta ki kız ve kadınların maden ocakları ve benzeri işlerde çalıştırılmayacakları hüküm altına alınmıştır.

Bireysel İş İlişkileri Alanındaki Düzenlemeler

- İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili olarak işverenlerin işçilerin sağlığını korumak ve işyerlerinde gerekli önlemleri alacakları ve bunun için gerekli donanımı işyerinde bulduracakları hüküm altına alınmıştır.
- İş ve işçi bulma konusu düzenlenmiş olup yasadan 10 yıl sonra İİBK kurulmuştur.
- İş yaşamının denetim ve teftişi konusu düzenlenmiş ve iktisat vekaletine bağlı bir kurumun oluşturulması, yeterli düzeyde teftiş elemanının istihdamı öngörülmüştür.
- Yasada sosyal yardımlar başlığı altında iş hayatında iş kazaları, mesleki hastalıklar, analık, ihtiyarlık, işten kalma, hastalık ve ölüm hallerinde bir sigorta sisteminin kurulması öngörülmüş, işçiler için zorunlu sigorta ilkesi getirilmiş ama bunların oluşumu için 10 yıl kadar beklemek gerekmiştir.

Toplu İş İlişkileri Alanındaki Düzenlemeler

- İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili olarak işverenlerin işçilerin sağlığını korumak ve işyerlerinde gerekli önlemleri alacakları ve bunun için gerekli donanımı işyerinde bulunduracakları hüküm altına alınmıştır.
- İş ve işçi bulma konusu düzenlenmiş olup yasadan 10 yıl sonra İİBK kurulmuştur.
- İş yaşamının denetim ve teftişi konusu düzenlenmiş ve iktisat vekaletine bağlı bir kurumun oluşturulması, yeterli düzeyde teftiş elemanının istihdamı öngörülmüştür.
- Yasada sosyal yardımlar başlığı altında iş hayatında iş kazaları, mesleki hastalıklar, analık, ihtiyarlık, işten kalma, hastalık ve ölüm hallerinde bir sigorta sisteminin kurulması öngörülmüş, işçiler için zorunlu sigorta ilkesi getirilmiş ama bunların oluşumu için 10 yıl kadar beklemek gerekmiştir.

Kaynaklar

Ahmet Makal (2012) (Ed.) **Çalışma İlişkileri Tarihi**, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayını, No: 1624.

Ahmet Makal (1997) **Osmanlı İmparatorluğu'nda Çalışma İlişkileri: 1850 - 1920**, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.